

A Módszertani Gyermekjóléti Szakemberek Országos Egyesületének javaslata a család- és gyermekjóléti szolgálatok/központok feladatellátásának megszervezéséhez, létszámnormáinak megállapításához

A munkacsoport feladata

A Mogyesz¹ sok éve foglalkozik a gyermekjóléti szolgáltatás szakmai kérdéseivel, várható, vagy már megvalósult változások következményeivel. Szakmai módszertani anyagaink mindig a gyerekek érdekeinek szem előtt tartásával igyekeznek segítséget nyújtani a terepen dolgozó szakembereknek, elősegítve a magas színvonalú munkavégzést.

Most azzal a szokatlan helyzettel kerültünk szembe, hogy egy – alapvető változást hozó – törvénymódosítás megszületése után, de a végrehajtási rendeletek megszületése előtt kaptunk felkérést szakmai véleményünk megfogalmazására.

A törvénymódosítás megszületett, így kiindulópontnak tekintettük az abban megfogalmazottakat.

Azt gondoltuk végig, hogy az adott törvényi keretek között milyen módon lehetne szakmailag korrekt módon szabályozni a munkát a végrehajtási rendeletekben. A szakmai anyag összeállítása során igyekeztünk szem előtt tartani, hogy a gyermekvédelmi törvény életbelépése óta kialakult és stabilizálódott rendszer pozitívumait megőrizzük, szakmai színvonalát megtartsuk.

1. Szakmai tevékenység támogatása

1. 1. Általános problémákra nyújtandó módszertani támogatás

2016. január 1. naptól a családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás egy szakmai, szervezeti keretben, integráltan, egyrészt települési szinten, mint család- és gyermekjóléti szolgáltatás, másrészt járási szinten, mint család- és gyermekjóléti központ² kerül kialakításra. A Gyvt. szerint a települési önkormányzat a család- gyermekjóléti szolgálatot önálló intézményként, egészségügyi vagy nevelési-oktatási intézmény önálló szakmai egységként, illetve képzési előírásoknak megfelelő személy foglalkoztatásával működtetheti.

A jogszabály módosítás egyik alapvető céljaként megfogalmazható az a törekvés, hogy a gyermekek valódi érdekének megfelelő valódi segítségnyújtás a gyermekjóléti szolgáltatásban helyi szinten a szubszidiáris elv működtetésével történjen.

Ennek az elvnek mentén épülnek ki a szociális szakpolitikai rendszerben a gyermekjóléti, gyermekvédelmi politikák (policyk) kitűzött céljai, és az ellátórendszer is. A gyermekjóléti szolgáltatásnak, és a speciális szolgáltatásoknak is minél közelebb kell lenniük a családokhoz, gyerekekhez. E feltételnek teljesülését segíti, hogy a törvényalkotó decentralizált formában

---

¹ Korábban Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete, jelenleg Módszertani Gyermekjóléti Szakemberek Országos Egyesülete.

² A továbbiakban **szolgáltatás** és **központ** fogalmakként szerepeltetjük.

a települési önkormányzatoknál biztosítja az alapszolgáltatást, de nehezíti a feladatellátást, hogy a speciális szolgáltatásokat koncentráltan a központok nyújtják.

Szakmafejlesztő pozitív elem, hogy 2016. január 01-től minden önkormányzati hivatal biztosítson szociális munkát alapszolgáltatásban a településen, és a 40/A. § (2) c) pontja értelmében a járási központ nyújtson szakmai támogatást az ellátási területén működő szolgálatok számára. Az 50-60 kilométeres távolságok azonban koordinálhatatlanná, átláthatatlanná tehetik az alapszolgáltatást ellátó szolgálatok, és központok együttműködését, a speciális szolgáltatások biztosítását. A végrehajtási gyakorlat támogatására ezért szükség van pontos és egységes szakmai anyagok kidolgozására, és a meglévő szaktudás tervszerű működtetésére, hogy legyen:

- egységesen működő rendszerfolyamat
- minőségbiztosítás
- garancia a mindenhol megfelelő színvonalú ellátásra.

Javaslat

- Szükség van terepmódszertani támogatásra, ennek érdekében hálózat kiépítésére. Az évek során a gyermekjóléti szociális segítő munka tartalmának kidolgozásával több szakmai műhely, szervezet foglalkozott. Ezeket az elkészült protokollokat, szakmai háttéranyagokat felülvizsgálat és pontosítás után érdemes felhasználni. Az elkészített segédanyagokat közzé kell tenni, és hozzáférhetőségét széleskörűen kell biztosítani!
- Az alábbi témákban feltétlenül szükségesnek tartjuk módszertani szakmai anyagok kidolgozását:
  - Új esetek felvétele a kétszintű rendszerben
  - A többszintű segítő munka tartalmának kidolgozása
  - Ügyeleti rendszer kialakítása – ki végzi, hogyan és melyik specializált szakemberhez irányítja az ügyfelet
  - Az első interjú tartalma, jelentősége, az esetleges „imprinting” átalakulása
  - Szociális diagnózis felállítása
  - A család-és gyermekjóléti központ szakmai támogatása a család-és gyermekjóléti szolgálatok felé az alábbi bontásban
    - észlelő- és jelzőrendszeri működtetés, esetszbeszélés, esetkonferencia, szakmaközi megbeszélés, adminisztráció
    - team, képzések, szupervízió

Az új feladatmegosztás szerint a feladatellátási kötelezettséggel bíró települési önkormányzatok feladatkörében marad a lakóhely szintű minimum- és alapszolgáltatások biztosítása. A járásszékhely települési önkormányzata által működtetett központhoz kerülnek a hatósági tevékenységhez – a hatósági intézkedéshez kapcsolódó családgondozási feladatok, segítő tevékenység – kapcsolódó feladatkörök, továbbá azon speciális feladatok, amelyek speciális szaktudással rendelkező szakember bevonását igénylik (pl. jogi tájékoztatásnyújtás és pszichológiai tanácsadás, családkonzultáció, családterápia).

Javaslat

- A szintek közötti együttműködés megteremtése és a szakmai munka elősegítése érdekében a központoknak a Gyvt. 40/A § (2) c pontja értelmében szakmai támogatást kell nyújtaniuk az ellátási területükön működő szolgálatok számára. Ezt a jogszabály rögzíti, de mindenképpen szükségesnek látjuk előírni, hogy a szolgálatokban dolgozó szakembereknek legyen **kötelező** részt venni a központok szakmai rendezvényein (szupervízió, szakmai műhely, képzés stb.), ugyanis csak ennek a segítségnek a tényleges igénybevételével, alkalmazásával biztosítható a szintek közötti együttműködés, és a minőségi szakmai munka.

A közigazgatási egységhez való igazodás tekintetében fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a járások nagyon egyenlőtlenül - nagy területi különbségeket mutatva – kerültek kialakításra, így a hatékony feladatellátás is különböző helyzeteket, egyenlőtlenséget mutat, illetve nagyon nehéz egységes feladatokat meghatározni. A területi különbségek mellett jellemző, hogy a járások nagy része ugyan 20 000 alatti lakossal bír, de a többi is széles spektrumon elhelyezkedő lakosságszámú, pl.:

- a Miskolci Járáshoz 39 település tartozik 251.422 fővel
- a Szekszárdi Járás 17 településsel és 60.000 lakossal
- a Tolnai Járás 4 településsel és 18.683 fő lakossal,
- a Bonyhádi Járás 25 településsel és 31.463 fő lakossal,
- a Szegedi Járás 13 településsel és 206.839 fő lakossal,
- a Szentesi Járás 8 településsel és 41.521 fő lakossal,
- illetve Budapest II. kerület 88.086 fő lakossal,
- az I. kerület 24.628 fő lakossal,
- a VI. kerület 42.679 fő lakossal,
- a XIII. kerület 117.055 fő lakossal,
- a XI. kerület 144. 992 fő lakossal jelenítődik meg³.

1. 2. A segítő munka szakmai tartalmának módszertani támogatása

Munkacsoportunk a készülő végrehajtási rendelet lehetséges tartalmának végiggondolása során belefutott abba a lehetőségbe, hogy a feladatok szétválasztása, illetve az integráció diszfunkcionális működési formában képes lehet hierarchizált helyi rendszereket létrehozni. A megjelölt törvénymódosítás kapcsán felmerülő kérdésekre a végrehajtási rendeletben lehet valamilyen válaszokat adni, de nem lehetséges minden, a jövőben kialakuló helyzetre reagálni, megoldásokat, jó válaszokat keresni.

A segítő folyamatban, amikor az alapszolgáltatást követően a hatósági intézkedések során végzendő családgondozás lép be, pontosan kell tudnia a szakembereknek, hogy hova kerülnek a szakmai kompetenciák.

- Hogyan zajlik az esetátadás folyamata, amikor a központ átveszi az esetet?
- Hogyan tud, vagy működhet együtt hatósági intézkedéshez kapcsoló feladatok ellátása során a szolgálat családgondozója, és a központé?
- Milyen lehetséges (modellált) helyzetekben és milyen feladatmegosztásban lehet/kell együttműködni?

---

³ (www.jarasinfo.hu)

- Hogyan tudja az esetvitel folyamatosságát megőrizni úgy, hogy kiküszöbölhetőek legyenek a párhuzamosságok, és az ellátási hézagok?
- A hatósági intézkedés megszűnte után hogyan kerül vissza az alapszolgáltatásba az eset, és hogyan lehet az érdemi segítő munka folyamatát újraépíteni?

Javaslat

- A többgyerekes családok esetében, ha nem minden gyereket vesz védelembe a gyámhatóság, akkor rendelkezni kell a család egységének megtartása érdekében arról, hogy a nem védelembe vett/nem védelembe vétel alatt álló gyereket is, azaz az egész családot a központ családgyógyozója gondozza tovább.
- Szükséges a kapcsolódási pontokról, a gondozási folyamat elemeiről folyamatábrát, protokollt készíteni.

A módosított Gyvt 39. §. (4) bekezdésében megfogalmazottak szerint a kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében a szolgálat végez korrekciót, de a gyermekvédelmi gondoskodás hatósági intézkedéseit nem kezdeményezi, és nem tesz rá javaslatot sem. Ez már a központ feladata és kompetenciája. A korábban említett szakmai kompetenciák tisztázása mellett az esetkonferencia szakmai támogató szerepének hangsúlyozása (megerősítése) fog abban segíteni, hogy a szolgálat és a központ partneri együttműködésben támogassa a családokat, és a felmerült szükségleteket helyesen értelmezve vonjanak be/kezdeményezzenek/javasoljanak indokoltá vált hatósági intézkedéseket.

Itt a cél az egymás mellé rendelt viszonyok kialakítása, a közös gondolkodás a gyerekek életéről, az észlelő- és jelzőrendszer információinak helyes értelmezése, értékelése, és döntés arról, hogy milyen intézkedésekre (itt elsősorban a védelembe vételre és a nevelésbe vételre gondolunk) van, vagy nincs szükség. Az esetkonferenciák választóvonalat is jelentenek, hiszen ha az esetkonferencián összegezettek alapján a szakemberek döntése megszületik, akkor sor kell kerülnie az iratanyag másolatának átadására (az előzmények megismerésének érdekében), majd a gyámhatóság döntését követően, és a központ javaslattétele után belép a gyámhatóság is a család életébe.

A folyamat egyszerűsített modellje szerint:

probléma → nem oldódik meg → veszélyeztetettség mértéke nő → esetkonferencia a szolgálat kezdeményezésére → központ hatósági intézkedésre tett javaslata → hatósági intézkedés folyamata, döntés → eset- és dokumentáció átadás

1. 3. A gondozás folyamata hatósági intézkedésig

Szolgáltatás indulása - jelzésre, vagy gyermek/szülő megkeresésére

Jelzés címzettje – család- gyermekjóléti szolgálat

Család- és gyermekjóléti szolgálat feladata

- feltárja a körülményeket;
- önkéntes együttműködés esetén, továbbá, ha véleménye szerint nincs szükség a hatóság bevonására tanácsadás, vagy alapellátás keretében támogatja családot;
- elkészíti a megfelelő dokumentációt, viszi a gondozási folyamatot;

- írásos választ ad a jelzést tevőnek, folyamatosan kapcsolatot tart az eset kapcsán érintett észlelő- és jelzőrendszeri tagokkal
- félévente értékelést készít;
- az értékelést követően az eredmények/események alapján dönt az eset továbbviteléről, ez lehet lezárás, folytatás, esetkonferencia összehívása

Ha a család-és gyermekjóléti szolgálat az észlelő- és jelzőrendszerrel konzultálva úgy ítéli meg, hogy hatósági intézkedésre van szükség, esetkonferenciát hív össze a központ bevonásával.

Esetkonferencia

Résztevők - a szolgálat, és a központ családgondozója, családtagok, érintett észlelő- és jelzőrendszeri tagok, az eset megoldásában résztvevő egyéb segítők

Célja - a sikertelen együttműködés okainak feltárása;

- a család és a segítők lehetőségeinek, eszközeinek áttekintése;
- a megoldás lehetőségeinek számbavétele (értékelés);
- javaslattétel a továbbiakra (ha szükséges, akkor hatósági intézkedés valamely formájára);
- hatósági intézkedésre tett javaslat esetén a feladatok előzetes meghatározása.

1. 4. Hatósági intézkedésekhez kapcsolódó feladatok - Gyermekvédelmi gondoskodás

Védelembé vétel

A központ családgondozója összegzést készít az esetkonferencia megállapításai alapján, és annak alapján javaslatot tesz hatósági intézkedésre.

A gyámhatósági eljárás

- a gyámhatóság tárgyalást tart, melyre meghívja a családot, érintett észlelő- és jelzőrendszeri tagokat, a központ, és a szolgálat munkatársait;
- döntésről/jogerőről határozatot/végzést küld a központnak.

Védelembé vétel esetén az egyéni gondozási- nevelési tervet a központ családgondozója elkészíti az érintettekkel történt egyeztetést követően.

A gondozási folyamat értékelése - szükség szerint, de legalább ½ évente esetkonferencián, melynek szervezése a központ feladata.

Javaslat

- Jogsabályi rendelkezés szükséges az iratanyag áttételének határidejéről, mert a teljes iratanyag csak a jogerőre emelkedést követően adható át. Javasoljuk a 3 munkanapot. Addig a központ családgondozója az iratanyag másolatából tud dolgozni.
- A jogerőre emelkedésig a szolgálat gondozza a családot.
- A gyámhatósági tárgyaláson a szolgálat családgondozója is legyen jelen.
- Kerüljön sor folyamatába, protokoll készítésére a korábbi már említett témákhoz kapcsolódóan az alábbi vezérfonal mentén:

- Fontos problémává válhat az időtényező, hogy mennyi idő alatt lehet végigvezetni folyamatot (esetkonferencia összehívása, lebonyolítása, iratanyag másolatának átadása, javaslattétel). Erre 15 munkanapnak elegendőnek kell lennie.
- A gyámhatósági tárgyaláson a központ családgondozója képviseli azt az ügyet, amit korábban nem ismert. Mivel ebben a fázisban az esetet az alapszolgáltatás szakembere látja át jobban, a dinamikai folyamatokban ő van képbén, ezért a pontos felkészülésben az alapszolgáltatás szakemberének minden segítséget meg kell adnia az eset megismeréséhez.

Az ideiglenes hatályú elhelyezés

1. Amennyiben a szolgálat, vagy a központ a gyermek olyan súlyos veszélyeztetettségét **észleli**, ami az azonnali kiemelését indokolja, haladéktalanul kezdeményezi a hatósági intézkedést munkaidőben a gyámhatóságnál, szükség esetén, munkaidőn kívül az elérhető, intézkedésre jogosult hatóságnál (ami általában a rendőrség). Sürgős esetben a hatósági intézkedés bármely módon kezdeményezhető. A családgondozó a törvény által megengedett módon, a lehetőségekhez képest a legjobb módon gondoskodik a gyermek biztonságáról a hatósági intézkedésig.
2. Jelzés érkezik az észlelő- és jelzőrendszer bármely tagjától a gyermek súlyos veszélyeztetéséről akár a szolgálat, akár a központ családgondozójához. Ha mód van rá, a jelzést fogadó családgondozó tájékozik az eset előzményeiről a „másik” (szolgálat vagy központ) szolgáltatónál, és ha ott van az esetnek előzménye, átadja a jelzést. Az esetet ismerő családgondozó haladéktalanul felkeresi a családot, vagy a gyermek tartózkodási helyét, meggyőződik a jelzés valódiságáról, és szükség esetén az előző pontban leírtak alapján intézkedik. Ha nincs előzménye a jelzésnek, a jelzést fogadó családgondozó intézkedik.
3. A jelzés a gyámhatósághoz érkezik a gyermek súlyos veszélyeztetéséről. A gyámhatóság a saját adatbázisában utánanézi, hogy a gyermek, vagy családja érintette-e hatósági eljárásban. Ha igen, akkor megkeresi a központ érintett családgondozóját, aki haladéktalanul felkeresi a családot, és a fent leírt módon intézkedik. Ha az esetnek nincs hatósági előzménye, abban az esetben a gyámhatóság megkeresi a szolgálat családgondozóját, aki haladéktalanul intézkedik.
4. Bármely hatóság a jelzés alapján azonnal intézkedik, és utána haladéktalanul értesíti a gyámhatóságot. A jelzés a gyámhatóságtól érkezik a központhoz az intézkedés után. A körülmények vizsgálása a központ feladata, mert a már megtörtént hatósági intézkedést követő felülvizsgálat is megkezdődik. Amennyiben a szolgálat eddig gondozta a családot, akkor az iratanyagot haladéktalanul lezárja és átadja a központnak.

Javaslat

- Az időtényező miatt fontos, hogy, a hatósági intézkedésről közvetlenül az intézkedő hatóságtól kapjon jelzést a központ is. Ezt javasoljuk a jogszabályban is.
- Az ideiglenes hatályú elhelyezés megtörténte után a család gondozása a központhoz kerül. Kivételt képez az örökbeadás folyamatába illeszkedő ideiglenes hatályú elhelyezés, mert ott nem szükséges a családgondozás.

- Legtöbb esetben az ideiglenes hatályú elhelyezés kezdeményezése előtt nincs lehetőség esetkonferencia összehívására, ezért az esetkonferenciát a felülvizsgálat során legyen szükséges megtartani.

Kiemelés indítása nevelésbe vételnél

1. Eredménytelen védelemben vételi folyamat esetén az éves felülvizsgálat kapcsán a központ családgondozója az adatlapon javaslatot tesz a nevelésbe vételre, amit a tárgyaláson megerősít.
2. Eredménytelen védelemben vételi folyamat esetén, ha a helyzet rosszabbodik, a központ családgondozója rendkívüli felülvizsgálatot kezdeményez, amelynek keretében javaslatot tesz a nevelésbe vételre.
3. Ideiglenes hatályú elhelyezés felülvizsgálata során a központ családgondozója megvizsgálja a gyermek és családja helyzetét, és javaslatot tesz a gyermek nevelésbe vételére.
4. Eredménytelen alapellátás esetén a szolgálat családgondozója esetkonferenciát hív össze, amelynek összegzése alapján a központ tehet javaslatot védelemben vételre, de az összehívott esetkonferencia megállapíthatja azt is, hogy a védelemben vételtől eredmény nem várható. Ebben az esetben az esetkonferencián elhangzottak összegzése alapján, vagy az esetkonferencia javaslatára a központ családgondozója javaslatot tesz a nevelésbe vételre.

Nevelésbe vételi javaslat előtt mindig szükséges esetkonferencia összehívása. A nevelésbe vételi határozat jogerőre emelkedése után a központ a szakmai szabályok figyelembe vételével végzi a családgondozást akkor is, ha a családban él hatósági intézkedéssel nem érintett gyermek is. A központ a teljes család gondozását végzi, így értelemszerűen az összes, családban nevelkedő gyerekkel foglalkozik.

2. A struktúra változásaira tett javaslatok

Több kérdés felmerült, amelyre nem találtunk egyértelmű választ, így a végrehajtási rendeletben szabályozásra szorul:

1. A Gyvt 40.§ (1a) bekezdésének értelmezése során felmerülhet a kérdés, hogy a család-és gyermekjóléti szolgálat működhet-e integrált (közös igazgatású) szociális intézmény önálló szakmai egységeként? (pl. működtethető-e egy intézményben házi gondozással, idősek klubjával stb. együtt, mint szociális szolgáltató központ?)

A Gyvt. 96. § (3)-(5)⁴ bekezdései felhatalmazást adnak a család-és gyermekjóléti szolgálat/központ integrált intézményben önálló intézményegységként történő

---

⁴ 96. § (3) Többcélú intézmény akkor létesíthető, ha a létesítés és működés anyagi, személyi és tárgyi feltételei valamennyi feladat ellátásához külön-külön biztosítva vannak.

(4) A közös igazgatású gyermekjóléti és/vagy gyermekvédelmi intézmény szervezeti és szakmai tekintetben önálló intézményegységek keretében különböző típusú intézmények feladatát látja el.

(5) A (4) bekezdés szerinti intézményben a gyermek ellátásához és neveléséhez kapcsolódó nem gyermekjóléti és nem gyermekvédelmi tevékenységet ellátó intézményegység is működhet, **különösen családszolgáltató szolgálat, illetve** családvédelmi szolgálat, védőnői szolgálat, házi gyermekorvosi szolgálat,

működtetésére. Félreérthető azonban, hogy az (5) bekezdéséből a családsegítő szó törlésre került, és helyébe nem lépett semmilyen szociális jellegű intézménytípus. Így tehát félrevezető a szabályozás még akkor is, ha az nem kizárólagosan, hanem csak kiemeléssel, példálózva („különösen...”) jeleníti meg az adott intézményi formákat.

Másrészt e §-sal ellentmondónak érezzük a Gyvt. 40. § (1a) bekezdés b) pontját, ahol bár visszautal a 96. § (5) bekezdésére, mégis az intézménytípusok felsorolását már kizárólagos formában teszi meg. Ez alapján úgy is értelmezhető, hogy család- és gyermekjóléti szolgálat/központ nem működtethető integrált szociális intézmény önálló szervezeti egységként, de egészségügyi vagy nevelési-oktatási intézményben igen:

„Gyvt. 40.§ (1a) „A települési önkormányzat a gyermekjóléti szolgálatot

a.) önálló intézményként,

b.) a 96. § (4) és (5) bekezdései szerinti egészségügyi vagy nevelési-oktatási intézmény szervezeti és szakmai tekintetben önálló intézményegységként, vagy

c.) jogszabályban meghatározott képesítési előírásoknak megfelelő személy foglalkoztatásával működteti.”

Javaslat szövegszerűen a végrehajtási rendelethez:

Család- és gyermekjóléti szolgálat illetve központ a Gyvt. 96. § (3)-(5) bekezdéseinek felhatalmazása alapján megszervezhető bármely integrált intézményben önálló intézményegységként történő működtetésével, abban az esetben, ha a létesítés és működés anyagi, személyi és tárgyi feltételei valamennyi feladat ellátásához külön-külön biztosítottak.

Javaslat a Gyvt. későbbi időpontban történő módosításához:

Indokoltnak tartjuk a 96. § (5) bekezdésébe, valamint a Gyvt. 40. § (1a) bekezdésének b) pontjába a szociális intézményt működtetőként beemelni az egészségügyi és nevelési-oktatási intézmények mellé, az alábbiak szerint:

„40. § (1a) A települési önkormányzat a gyermekjóléti szolgálatot

a) önálló intézményként,

b) a 96. § (4) és (5) bekezdése szerinti **szociális**, egészségügyi vagy nevelési-oktatási intézmény szervezeti és szakmai tekintetben önálló intézményegységként, vagy

c) jogszabályban meghatározott képesítési előírásoknak megfelelő személy foglalkoztatásával működteti.”

2. Az önkormányzati társulás keretei átléphetnek-e járashatárokat?

Szakmai és munkaszervezési szempontból fontosnak tartjuk a társulási forma megtartását, vagy az integrált feladatellátás más formájának választását továbbra is. Véleményünk szerint így lehet megelőzni azt, hogy ismét egyszemélyes szolgáltatók legyenek, társulásban, hálózatban munkálkodva megerősödhet a szakmai biztonság, a családgondozó szakmai csapat tagjaként az intézményi háttér biztonságát maga mögött tudva dolgozhat.

A jelenlegi társulások nem mindenhol szerveződtek a járashatárok figyelembe vételével, hanem általában a kialakult természetes körzeti központok, vagy közlekedési

---

továbbá óvodai vagy általános iskolai nevelést, oktatást, kollégiumi ellátást, nevelési tanácsadást végző intézményegység.

szempontból jól megközelíthető települések köré rendeződtek. Mindezeket figyelembe véve javasoljuk e tekintetben a szolgálatok és központok eltérő szabályozását.

Javaslat

A Gyvt 174. § (5) bekezdésében foglaltak alapján a települési önkormányzatok 2015. október 31-ig felülvizsgálják a feladatellátást és 2015. november 30-ig döntenek annak módjáról. A 2016. január 1-jét követően társulásban működtetett

- a) szolgáltatás szükség esetén megszervezhető oly módon is, hogy a társulásnak több járáshoz tartozó település is tagja lehet,
- b) központot csak úgy lehet megszervezni, hogy a társulásban csak az adott járáshoz tartozó települések lehetnek érintettek.

A nem járásszékhely központtal szerveződött társulások esetén, amennyiben nem tartanak fenn család-és gyermekjóléti központot, megengedett a járáshatár átlépése azzal a kitételrel, hogy

- a társult települések mindegyike a saját járási székhely településen veszi igénybe a központ speciális szolgáltatásait, illetve a hatósági intézkedéshez kapcsolódó családgondozási tevékenységét,
- figyelembe veszik azt a törvényi kitétel, hogy a közös önkormányzati hivatalt működtető települések egy társulás keretei között kötelesek a szolgálatot működtetni, és egy település egy szolgáltatás tekintetében csak egy társulásban lehet tag.

3. Hogyan szerveződjön a család-és gyermekjóléti központ újszerű feladatellátási rendszere?

2016. január 01-től a járásszékhely település, a fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat és a megyei jogú város lakosságszámától függetlenül köteles család- és gyermekjóléti központot működtetni. A járásszékhely település emellett működteti a család- és gyermekjóléti szolgálatot is.

Javaslat a család-és gyermekjóléti központ feladatellátásának megszervezésére

- a) A központ a Gyvt. 96. § (1) bekezdése alapján megszervezhető önkormányzati társulás által fenntartott intézmény önálló szervezeti egységként abban az esetben, ha az önkormányzati társulás gesztortelepülése a járási székhelyű település.
- b) A központ a Gyvt 39, 40, 40/A. §-ainak gyermekjóléti, valamint a családsegítés Szt.64. § (4) bekezdése szerinti feladatokat szakmai csoportok/egységek szervezésével kell ellátnia.
- c) A központ a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedésekhez kapcsolódó feladatait (Gyvt. 40/A. § (2) b) pontja), az általános illetve a speciális szolgáltatási feladatoktól elkülönített szakmai csoport szervezésével, annak keretein belül köteles ellátni.
- d) Az általános (a Gyvt. 39. §, a 40. § (2) bekezdése és az Szt. 64. § (4) bekezdés), valamint a speciális (Gyvt. 40/A. § (2) a) pontja) szolgáltatások biztosítását az intézményvezető saját hatáskörben, a feladatellátás hatékonyságát szem előtt tartva, a helyi adottságoknak, szükségleteknek legmegfelelőbb módon szervezheti. Ez történhet egy szakmai

csoportban, a feladatok személyek közötti szétosztásával, több, eltérő feladatú csoport működtetésével, vagy egyéb, az erőforrásokat leginkább kihasználó feladatmegosztással is.

- e) A c) bekezdésben meghatározott hatósági csoport szakemberei az alapszolgáltatásban nyújtott családgondozásban nem vehetnek részt, azonban az intézmény egyéb feladatainak ellátásában (különös tekintettel a speciális szolgáltatásokra) feladatot vállalhatnak, arra beoszthatók.
- f) A család- és gyermekjóléti szolgálatok illetve központok létszám minimum normáit az 1. sz. melléklet tartalmazza. E mellékletben meghatározott létszámminimumot a család-és gyermekjóléti központok esetében keret létszámként kell értelmezni. Ez alapján az előírt létszám biztosítása mellett az intézményvezető a helyi szükségletekhez, adottságokhoz igazítottan, saját hatáskörben dönt a státuszokon alkalmazott szakemberek munkaszervezéséről, feladatelosztásáról, esetleges átcsoportosításáról.
- g) A Gyvt. 40A. § (2) a) pontjában meghatározott speciális szolgáltatások járási szintű feladatainak ellátásához az e feladatok előírt létszámok bér jellegű kiadásait szükséges biztosítani az intézmények számára. E fedezet terhére a feladatellátás az intézményvezető döntése alapján megszervezhető adott szakember státuszon történő foglalkoztatásával, vásárolt szolgáltatással, kapcsolt munkakörben, vagy megfelelő végzettségű szakemberekkel (intézményi dolgozó vagy külső) kötött megbízási szerződés alapján is.

A jogszabályi változtatások előkészítése során elhangzott érv, miszerint a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó intézmények jelentős része, kb. 70%-a már most is integráltan működik. Tényszerű megállapítás, azonban azt is tényszerűen kell látni, hogy az ellátotti kör teljesen különböző, nagyon kevés az átfedés, az úgynevezett integrált működés nem jelenti azt, hogy azonos telephelyeken, azonos feltételekkel dolgoznak a szociális szakemberek. A gyermekjóléti szolgáltatás nehezebb, nagyobb felelősséggel járó munkát jelent, az eddig családsegítőben dolgozók átállása, átállítása a gyerek korosztályra is, nagy váltást jelent.

A kisebb településeken valóban gyakran egy személy látja el ugyanazt a feladatot, de a nagyobb városokban, a fővárosban jelentős a szakmai specializáció a szakembereknél, így nem is mosódnak össze annyira tevékenységeik sem, mint vidéken.

Javaslat

Képzések szervezése a gyermekjóléti szociális segítő munkában gyakorlott szakemberek részvételével, szervezetfejlesztés támogatása az integráció hatásainak kezelésére.

4. Javaslat a feladatellátás létszámnormájának megállapításához

Az **1. sz. melléklet** tartalmazza a minimum létszámnormákat az ellátott feladatok bontásában. E táblázat létszámadatainak számítási módszeréhez az alábbi szempontokat vettük figyelembe:

- A táblázat adatainak kialakítása során elsődleges szempont az volt, hogy reális, szakmai túlzásoktól mentes, de a feladatellátáshoz alapvetően szükséges létszámokat állapítsunk meg. Mindezt nehezítette a települések, járásközpontok illetve maguk a járások demográfiai és egyéb mutatóiban jelentkező eltérések, melyeket a viszonyszámok kialakítása során igyekeztünk kiegyenlíteni, a mindenki számára korrekt létszámnormák megállapítása érdekében.
- A biztonságos feladatellátáshoz szükség szakmai létszámok biztosítása érdekében fontosnak ítéljük, hogy a fenntartók számára e tekintetben ne nyíljon lehetőség mérlegelésre, azaz a jogszabály által meghatározott minimum létszám kötelezően biztosítandó legyen számára.
- **A család- és gyermekjóléti szolgálat** feladata az eddigi családsegítő és gyermekjóléti szolgálat feladatainak összessége, csökkentve a hatósági intézkedésekhez kapcsolódó családgondozói feladatokkal, azonban megnövelve a prevenciós jellegű munkával, amelyre eddig nem, vagy minimális erőforrás jutott. Ezért a megállapított létszámnál az eddigi családsegítő és a gyermekjóléti létszámok összességét vettük alapul, azt csak kis mértékben csökkentve.
- **A család- és gyermekjóléti központ** esetében fontos, hogy keretlétszámként, de kötelező létszámként legyenek kezelhetők a státuszok, így a feladat maradéktalan ellátása mellett a Központ vezetőjének feladata – az ellátandó terület szükségleteinek, adottságainak figyelembe vételével -, hogy optimálisan használja a rendelkezésre álló humán erőforrást. Ez alapján az előírt létszám fenntartói biztosítása mellett az intézményvezető a helyi szükségletekhez igazítottan, saját hatáskörben dönt a státuszokon alkalmazott szakemberek munkaszervezéséről, feladatelosztásáról, esetleges átcsoportosításáról.
- A védelemben vételek száma nagyon változó, befolyásolják a jogszabályok változásai, a települések jellege, a külső veszélyeztető tényezők, az ebből fakadó további diszfunkciók jelenléte, gyámhatósági, gyermekjóléti szolgálatok szemléletmódja, stb. Ezért a hatósági intézkedésekhez kapcsolódó családgondozás létszámainak megállapítása során nehézséget jelent, hogy nagy eltérések tapasztalhatók az ellátott gyermekek száma tekintetében. Legjobb számítási alapnak a gondozandó védelemben, illetve nevelésbe vett gyermekek számát ítéltük. A velük való munka azonban nem azonos szintű egy településen, fővárosi kerületben, illetve vidéki járásban, ahol jelentős utazás társul a tevékenység ellátásához, továbbá a központ dolgozói számára új, ismeretlen esetek ellátását kell biztosítani. Ezért a településen belül 20 gyermekenként, a járás egyéb ellátott települései esetében pedig az ellátási terület nagyságától függően 17, ill. 15 védelemben vett gyermekenként javasolunk egy családgondozói létszámot. Ehhez jönne még hozzá a nevelésben lévő gyermekek családjának gondozása, ami az előzőekhez hasonló módszer alapján 70-90 gyermek családjára jutna egy családgondozóra. E családgondozó a védelemben vett gyermek teljes családját gondozza, így ez a gondozott gyermekek száma mindenképpen magasabb lesz (hisz gondozza a nem védelemben vett, de a családhoz tartozó gyerekeket is), mint a védelemben vagy nevelésbe vett gyermekeké.

- Megjelenítettünk esetszámokat is, mert a nyilvántartott lakosságszám nem azonos a tényleges lakosságszámmal, az ellátandók számával. Vannak olyan területek, ahol akár 25-30%-kal is magasabb lehet a lakosságszám, pl. Budapest belső kerületei.
- Az asszisztensi létszámnál számoltunk azzal, hogy munkavégzésük során most is jelentős adminisztrációs teherrel birkóznak. Véleményünk szerint ez nem fog a jövőben sem csökkenni, különösen akkor nem, ha több telephely között fognak mozogni. Fontos szerepük van a családgondozói munka támogatásában.
- A Gyvt. 40A. § (2) a) pontjában meghatározott speciális szolgáltatások járási szintű feladatainak ellátásához az e feladatok előírt létszámok bér jellegű kiadásait szükséges biztosítani az intézmények számára. E fedezet terhére a feladatellátás az intézményvezető döntése alapján megszervezhető adott szakember státuszon történő foglalkoztatásával, vásárolt szolgáltatással, kapcsolt munkakörben, vagy megfelelő végzettségű szakemberekkel (intézményi dolgozó vagy külső) kötött megbízási szerződés alapján is.
- A kórházi szociális munka megszervezése csak abban a járásban indokolt, ahol van kórház. A kórházak mérete, a releváns osztályainak száma azonban jelentős eltéréseket mutatnak. Ennek megfelelően a legrealisabb létszám meghatározást a kórházi osztályok számához igazított szakemberek biztosításában látjuk.
- Az utcai és lakótelepi szociális munka indokoltsága, szükségszerűsége és létszámigénye szintén jelentős eltéréseket mutatnak a járásszékhelyek települési jellemzői alapján. Vannak budapesti kerületek, amelyekben nagy területű, nagy lakosságszámú lakótelepi jellegű városrészek vannak, és léteznek járasok, ahol minimális a lakótelepek mérete vagy száma, illetve a település mérete kevésbé indokolja az utcai és lakótelepi szociális munka biztosítását. Ezért javaslatunkban a budapesti kerületek és a megyeszékhelyek létszámnormáját megkülönböztettük a kisebb igényt feltételező egyéb járásszékhelyektől.
- Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység létszám meghatározása során azt kellett figyelembe venni, hogy az óvoda – iskola illetve a kis és nagy települések intézményei között jelentős létszámbeli eltérések mutatkoznak. Így az elsőként megállapított 1 fő/5 intézmény létszámnormát a realisabbnak tűnő 1fő/1000 gyermekre (óvodás, iskolás) módosítottuk.
- A készenléti szolgálat létszámigényének számításai az alábbiak szerint történt (40.000 lakosságszámra vetítve):

Készenléti idő hetente: hétköznap 80 óra; hétvégén 48 óra

Készenléti díj: hétköznap óradíj 20%-a + esetleges rendkívüli munkavégzés díja, vagy általány pl. 25%-os óradíj

hétvégén óradíj 40%-a + esetleges rendkívüli munkavégzés díja, vagy általány pl. 50%-os óradíj

Általány alapján számított bér hetente: $(80 \text{ óra} * 25\%) + (48 \text{ óra} * 50\%) = 20 \text{ óra} + 24 \text{ óra} = 48 \text{ óra/hét} = 1,2 \text{ fő létszámigény}$. Ezt a táblázatban 1 főben jelenítettük meg.

5. Javaslat az eszkörendszer, elérhetőség biztosítására az utazó családgondozáshoz

A tárgyi feltételek (back office) biztosítása:

- Ezen feladatok elvégzéséhez mindenképpen szükséges – az ellátandó terület és a lakosságszám figyelembe vételével – egy gépjármű és a vele járó fenntartási költség, amivel a központ hatósági intézkedéshez kapcsolódó családgondozói a területre kijárnak gondozni.
- Amennyiben a járás területe nagy, illetve a településszám és a lakosságszám is az (és ha a célszerűség is azt kívánja), akkor indokolt, hogy ne az ügyfelek, hanem a szakemberek utazzanak a szolgáltatáshoz való hozzájutás érdekében, ezért az utazási költségek tekintetében szükséges figyelembe venni a jogász és a pszichológus közlekedési költségeit is.
- Minden hatósági intézkedéshez kapcsolódó feladatot ellátó családgondozónak szükséges egy laptop és egy munkahelyi mobil telefon, amit tudnak magukkal vinni a településekre, amin elérhetőek munkaidőben.
A központból kijáró családgondozóknak járó munkahelyi mobil telefon egyrészt a családgondozó munkavégzését segíti, másrészt pedig a gondozott családoknak is garancia, hogy a kirendelt családgondozójukat elérik, tudnak vele beszélni, egyeztetni.
- Ehhez szorosan hozzátartozik, hogy a települési szinten működő szolgálat szükség esetén biztosítson helyet a központból kijáró családgondozónak, mint a gyermekjogi képviselő esetében is. Ezt egymással előre egyeztetethetik.

Ezeket a feltételeket jogszabályban (akár a mellékletben) szükségesnek látjuk rögzíteni úgy, hogy ezek mindenképpen biztosított eszközök legyenek.

Javaslat

Javasoljuk azt is, hogy a kormányzat még ebben az évben írjon ki pályázatot a család- és gyermekjóléti központok számára, egyrészt a tárgyi feltételeinek, másrészt pedig az épület – irodák, csoportok elkülönülése, speciális szolgáltatások helyiségei stb. – megfelelő átalakításának a biztosítására.

2015. 08. 08.

Az anyagot készítette:

*Csillag Mirna,
Gál Antal,
Mátics Katalin,
Pozsonyi Monika,
dr. Révész Magda,
Roth Gyuláné,
Tolácziné Varga Zsuzsanna*

Közreműködtek: Bódi Tamás, Heiszig Csilla, Sámson Tímea

3. Melléklet

1. sz. melléklet: Család-és gyermekjóléti szolgáltatás szakmai létszám minimumai

1.a) Család és gyermekjóléti szolgáltatás

Gyvt. 39. §, 40. § és a Szt. 64. § (4) bekezdéseiben foglalt feladatok ellátásához

A társulásban vagy ellátási szerződéssel ellátott szolgáltatás esetében az alábbi létszámnormákat az 1000 főt meghaladó ellátott települések vonatkozásában külön-külön kell számítani, azaz e településeken a min. 1 fő családgondozó alkalmazása szükségszerű még akkor is, ha a társulás lakosainak összlétszámát tekintve, az alábbi táblázat alkalmazásával kevesebb létszámú eredményt kapunk.

Az 1.000 fő alatti települések esetén, bármilyen alacsony is a lakosságszám, egy családgondozó legfeljebb négy települést láthat el.

Egy családgondozó legfeljebb 25 családot, vagy 40 gyermeket láthat el egyszerre. Amennyiben az egy családgondozóra vetített ellátotti szám e mértéket meghaladja, úgy újabb családgondozó alkalmazása szükséges még akkor is, ha az alábbi táblázatban szereplő létszámnormát meghaladja.

Ellátási terület	Munkakör / számítási mód	fő
10.000 fő lakosig	Családgondozó 2.000 lakosonként 1 fő (ha a szervezetileg egy egységben dolgozó családgondozók száma három vagy ennél több, akkor közülük vezető családgondozót kell kinevezni)	min.1 fő
10.001 – 40.000 fő lakosig	intézményvezető/szakmai egységvezető	1 fő
	Családgondozó/tanácsadó 3.000 lakosonként 1 fő	min. 5 fő
	családgondozó asszisztens 20.000 lakosonként 1 fő	min. 0,5 fő
40.000 fő lakos felett	intézményvezető/szakmai egységvezető	1 fő
	Családgondozó/tanácsadó 4.000 lakosonként 1 fő	min. 13 fő
	családgondozó asszisztens 20.000 lakosonként 1 fő	min. 2 fő

1.b) Család- és gyermekjóléti központnak

a Gyvt. 40A. § (2) b) pontjában meghatározott, hatósági döntéshez kapcsolódó járási szintű feladatok ellátásához

E táblázatban foglalt létszámminimumot a család-és gyermekjóléti központok esetében **keret létszámként kell értelmezni**. Ez alapján az egyes feladatok ellátásához előírt létszám (az 1.a), 1.b) és 1.c) táblák) biztosítása mellett, a helyi szükségletekhez igazítottan, a státuszokon alkalmazott szakemberek **munkaszervezéséről, feladatelosztásáról az intézményvezető saját hatáskörben dönt.**

Ellátási terület	Munkakör / számítási mód	fő
Budapesti kerületek	intézményvezető/szakmai egységvezető , ha az e feladatok ellátására megállapított családgondozók száma eléri a 3 főt	1 fő
	családgondozó: Az előző évi KSH adatok alapján a családgondozói létszám meghatározásának képlete: Védelemben lévő gyermek száma/20 + Nevelésben lévő gyermek száma/90	min. 2 fő
	családgondozó asszisztens 5 családgondozónként 1 fő asszisztens	1 fő
50.000 lakosú járásig	intézményvezető/szakmai egységvezető	1 fő

	családgondozó: Az előző évi KSH adatok alapján a családgondozói létszám meghatározásának képlete: Járáshelyen védelemben lévő gyermek száma/20 + a járás egyéb településeiben védelemben lévő gyermek száma/17 + Nevelésben lévő gyermek száma/80	min. 2 fő
	családgondozó asszisztens 5 családgondozónként 1 fő asszisztens	1 fő
50.000 lakos felett járás	intézményvezető/szakmai egységvezető	1 fő
	családgondozó: Az előző évi KSH adatok alapján a családgondozói létszám meghatározásának képlete: Járáshelyen védelemben lévő gyermek száma/20 + a járás egyéb településeiben védelemben lévő gyermek száma/15 + Nevelésben lévő gyermek száma/70	min. 3 fő
	családgondozó asszisztens 5 családgondozónként 1 fő asszisztens	min. 1 fő

1.c) Család- és gyermejjóléti központnak

a Gyvt. 40A. § (2) a) pontjában meghatározott speciális szolgáltatások járási szintű feladatainak ellátásához

A fenntartónak az e feladatok ellátására előírt létszámok **bér jellegű kiadásait szükséges biztosítani** az intézmények számára. E fedezet terhére a feladatellátás az intézményvezető döntése alapján **megszervezhető szakember státuszon történő foglalkoztatásával, vásárolt szolgáltatással, kapcsolt munkakörben, vagy megfelelő végzettségű szakemberekkel** (intézményi dolgozó vagy külső) **kötött megbízási szerződés alapján is.** A meghatározott létszámokat 40.000 lakosra vetítve kell értelmezni.

Ellátási terület	Munkakör / számítási mód	fő
40.000 lakosonként	pszichológus (heti 15 kontakt óra = 0,5 fő)	min.0,5 fő
	jogász (heti 15 kontakt óra = 0,5 fő)	min. 0,5 fő
	fejlesztőpedagógus (heti 30 kontakt óra = 1 fő)	1 fő
	családterapeuta: heti 15 kontakt óra = 0,5 fő)	0,5 fő
	mediátor: heti 15 kontakt óra = 0,5 fő	0,5 fő
	óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység 1000 gyermek/1 fő	min. 1 fő
	szupervízor, egyéb speciális szakember: heti 15 kontakt óra = 0,5 fő	0,5 fő
	Kórházi szociális munka (amennyiben van a járás területén kórházi gyermekosztály, szülészeti, terhes patológia, gyermekosztály, gyermekpszichiátria) osztályonként heti 5 óra	heti 5 óra/ osztály
	Kapcsolattartási ügyelet min. 2 fő/heti 10 óra = 0,5 fő	min. 0,5 fő
	Utcai, lakótelepi szoc. munka	
• budapesti kerületekben és megyeszékhelyeken: 2 fő/40.000 lakos • egyéb járási székhelyeken: 1 fő/40.000 lakos	2 fő vagy 1 fő	
Készenléti szolgálat*	1 fő	

*Készenléti szolgálat számításai:

Készenléti idő hetente: hétköznap 80 óra; hétvégén 48 óra

Készenléti díj: hétköznap óradíj 20%-a + esetleges rendkívüli munkavégzés díja, vagy általán pl. 25%-os óradíj

hétvégén óradíj 40%-a + esetleges rendkívüli munkavégzés díja, vagy általán pl. 50%-os óradíj

Általán alapján számított bér hetente: (80 óra * 25%)+(48 óra * 50%)= 20 óra +24 óra = 48 óra = 1,2 fő